

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı

Sayı : 369
Tarih : 13.08.2015

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

25.08.1999 Tarih ve 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanun Teklifi gerekçesiyle birlikte ilişkide sunulmuştur. Gereğinin yapılmasını arz ederim.

Pervin BULDAN

HDP Grup Başkan Vekili

İdris BALUKEN

HDP Grup Başkan Vekili

TBMM KANUNLAR VE KARARLAR BÖLÜMÜ
13 Ağustos 2015
Nomara:

TBMM GENEL EVRAK
13 Ağustos 2015
No: 15182

GENEL GEREKÇE

Küresel ekonomik krizle birlikte işsizlik önlenemez boyutlara ulaşarak artmaktadır. Türkiye'nin en büyük sorunu olan işsizliğe çözüm bulmak öncelikli hale gelmiştir. Avrupa Ülkelerinde ikinci dünya savaşından sonra uygulanmaya başlayan "İşsizlik Sigortası" Türkiye'de 2000 yılında kabul edilen bir kanunla kabul edilmiş ve 2009 yılında işsizlik ödeneği vermeye başlanılmıştır. İşsizlik sigortası, bir ülke de sadece ekonomik büyümenin yeterli olmadığı, aynı zamanda sosyal refahın ve gelişmenin sağlanması gerektiğine dayanan bir yaklaşımla, gelirin toplumda adil ve dengeli bir biçimde paylaşılmasını amaçlayan bir sosyal devlet uygulamasıdır. Dolayısıyla işsizlik fonu, kar amacı güdülmeden kamusal bir yarar önceliğiyle kullanılması gereken bir fondur.

TÜİK verilerine göre, Türkiye'de Nisan 2015 işsiz kişi sayısı 2 milyon 821 bin kişiyken, tarım dışı işsizlik %11,6'dır. İşsizlik oranı genç nüfus da daha da kötü bir tabloyu verirken, her 4 gençten 1'i işsizdir. Bu resmi rakamlara bir de kayıt altına alınamayanlar eklendiğinde, DİSK2in verilerine göre işsizlik oranı %16'yı çıkarken işsiz sayısı 5 milyon 78 bin'dir. Mayıs 2009'dan sonra ise işsizlik ödeneği alan kişi sayısı azalara 2010 Şubat ayında 231,536'a gerilemiştir. TÜİK verilerine göre işsizlik sigortasına başvuranların sayısı her geçen yıl artarak 2015'te 1 milyon'u geçmiştir. Ancak 2014 yılında işsizlik ödeneği için başvuru yapanların 439 bin 10'u işsizlik ödeneğini hak alabilmiştir. Dolayısıyla işsizlik fonundan yararlananlar ilk aylarda yararlananlardan da daha düşük hale gelmiştir. Bu gerilemenin, işsiz kişi sayısının azalmasından kaynaklanması ya da biriken fonun yetersiz olmasıyla ilgisi yoktur. Çünkü bu süre içerisinde işsizlik artarken, fonda biriken bütçe de giderek artmıştır. İşçi ve işveren'den belli yüzdelerde kesilen fonda 2014 yılı sonu itibarıyla 81 milyar 393 milyon 90 bin 95,47 TL biriktiği belirtilirken bunun sadece 2014'te toplam 1 milyon 657 bin 723 lira 'işsizlik ödemesi' olarak kullanılmıştır. Dolayısıyla işsizler için biriktirilen fonun %10'u sadece işsizler için kullanılmıştır. Bunun en büyük nedeni, işsizlik sigortasına başvurmadaki ağır koşullardır. Sigortalı işsizin, işsizlik ödeneğinden yararlanabilmesi için; iş sözleşmesinin sona ermesinden önceki son 120 gün prim ödeyerek sürekli çalışmış olması, son üç yıl içerisinde en az 600 gün prim ödemiş olması, kendi istek ve kusuru dışında işini kaybetmiş olması gerekmektedir. Uygulamada ise bu şartların hepsini taşımanın zorluğundan dolayı çok az kişi fona başvurabilmektedir. Diğer yandan bu şartları taşısa da 6 ay ile 10 ay arasında bir sürede fondan yararlanmaktadır. Diğer yandan 2008 Kasım-Aralık aylarında ödenekten faydalanan işsizlerin bu aylardan sonra yararlanma süresi

dolmaya başladığı için de uygulamadan yararlanan kişi sayısı süre dolumundan dolayı azalmaktadır. Yeterli fon olmasına ve milyonlarca işsiz olmasına rağmen fondan yararlanan kişi sayısı giderek düşmektedir. Etkin ve amacına uygun kullanılmayan bu fon fazla olması gerekçesiyle dörtte üçü hazineye aktarılmaya başlanarak hükümetin siyasi amaçlı kullandığı projelere fon haline getirilmiştir. Öyle ki 2015 yılında ödeneğin örtülü ödenek gibi kullanılmaya başlandığı, Cumhurbaşkanı'nın Aksaray yapımı için harcadığı iddia edilmiştir.

Türkiye kayıt dışı istihdamın çok yüksek oranlarda olduğu bir ülke. Kayıt dışı olarak çalışan işçilerin de işsizlik fonundan yararlanmalarının sağlanması için acil projelerin geliştirilmesi gerekmektedir. Ancak hali hazırda, sigortalı işçiler için geliştirilmiş işsizlik fonunun kısmen de olsa işsizlikten dolayı gelir kaybına uğramış vatandaşların refahının belli bir düzeyde tutulmasında kullanılması sağlanılmalıdır.

Bu amaçla “İşsizlik Sigortası Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi” hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Kanun'un ilgili maddesi olan 50. Madde ikinci fıkrasında işsizlik fonundan yararlanmak için işten ayrılmadan son 120 gün sigortalı çalışma şartı, işsizlik fonundan işsiz kalanların faydalanması için en büyük engeldir. Enformel çalışmanın bu kadar yüksek olduğu ve özel sektörün işçi sigortalarını ödemede çok geri kaldığı Türkiye gibi bir ülkede bu şart oldukça engelleyicidir. Ne yazık ki pek çok işçi ya güvencesiz çalıştırılmakta ya da sigortası eksik ödenmektedir ve devlet denetimi ise oldukça azdır. Dolayısıyla bu şartın söz konusu madde ile değiştirilmesi işçilerin işsizlik sigortasına başvurabilmelerine hizmet edecektir. Bununla birlikte işçilere ödenecek prim ve ödeme süresi de yükseltilmiştir. Son üç yıl içerisinde sigortalı gün sayısı mevcut yasanın ilgili maddesinde en az 600 gün iken yine gerçeklikle bağlantılı olmadığı için daha gerçekçi ve uygulanabilir sürelerle indirilmiştir.

MADDE 2- Yasada son üç yıl içerisinde ödenmesi gereken sigorta primi ve süresi oldukça yüksektir. Yasanın 51. Maddesinde son üç yıl içerisinde toplam 200 gün sigorta primi ödenmiş olması yeterli olarak değiştirilmiştir. Böylelikle işsizlik sigortasının ağır olan başvuru şartlarının işsizler lehine düzenlenmesi hedeflenmiştir. 51 maddeye bir önceki madde değişikliği ile uyumlu hale getirilmiştir.

MADDE 10- Yürürlük maddesidir.

MADDE 11- Yürütme maddesidir.

4447 İŞSİZLİK SİGORTASI KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ

MADDE 1- 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 50. Maddesinin 2. Fıkrası aşağıdaki şekilde değişmiştir.

“Hizmet aklının sona ermesinden önceki üç yıl içinde”;

- a) 200 gün sigortalı olarak çalışmış işsizlere 180 gün,
- b) 400 gün sigortalı olarak çalışmış işsizlere 300 gün,
- c) 600 gün sigortalı çalışmış işsizlere 360 gün,
- d) 900 gün sigortalı çalışmış işsizlere 480 gün,
- e) 1080 gün sigortalı çalışmış işsizlere 540 gün,

Süre ile işsizlik ödeneği verilir.

MADDE 2- 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununun 51. Maddesinin 1. Fıkrası aşağıdaki şekilde değişmiştir.

“Bu Kanun uyarınca sigortalı sayılanlardan hizmet akitleri aşağıda belirtilen hallerden birisine dayalı olarak sona erenler, Kuruma süresi içinde şahsen başvurarak yeni bir iş almaya hazır olduklarını kaydettirmeleri, hizmet akitlerinin sona ermesinden önceki son üç yıl içinde en az 200 gün sigortalı olarak çalışmış olmaları kaydıyla işsizlik ödeneği almaya hak kazanırlar.”

MADDE 3- Yürürlük maddesidir.

MADDE 4- Yürütme maddesidir.